

NYT FRA ØRNENS VERDEN

Program og information
– om rovfuglene og mennesket

ØRNERESERVATET©

9. ÅRGANG NR. 6 - 2003

PRIS: DKK 35,- / €5,-

Indhold:

- s.2 Tæt på Ørnereservatet
- 3 Værd at vide
- 4 Vandrefalken på Møn
- 6 Kort nyt
- 8 De 7 kongeørneunger
- 10 BAGGRUND
- 11 PROGRAM (DK)
- 12 PROGRAMM (DE)
- 13 PROGRAMME (UK)
- 14 Den truede duehøg
- 16 Kejseren og kunsten at jage med rovfugle
- 18 Falkonerernes dagligdag
- 20 Da kongeørnen blev vejrhane
- 21 Børn og rovfugle
- 22 Pris til www.eagleworld.dk
- 23 Portræt af en ildsjæl
- 24 Frejas 24 timer

DENNE UDGAVE BLA. MED:

Vandrefalken på Møns Klint Sensationelle billeder af kongeørnene

PROGRAM INDLAGT PROGRAMM/PROGRAMME

Kongeørnen Bajanka

Vandrefalken Ketil

Duehøgen Pan

TV2/Vejret i Ørnens Verden

TÆT PÅ ØRNERESERVATET

LEDELSE

Ørnereservatet ejes og drives af Irene og Frank Wenzel. I højsæsonen beskæftiger virksomheden 5 falkonerer og 3 faste medarbejdere.

BÆREDYGTIG VIRKSOMHED

Ørnereservatet har eksisteret som natur- og turistattraktion i mere end 23 år uden offentlige tilskud. Besøgstallet har rundet 1 million.

UDGIVELSE

Nyt fra Ørnens Verden – Program og information er udgivet af Ørnereservatet©. Citat tilladt med kildeangivelse. Brug af fotos kun med tilladelse af Frank Wenzel.

REDAKTION

Jacob Wenzel, Karin Sørensen, Peter Wenzel, Irene og Frank Wenzel. Tekst og lay-out: Karin Sørensen og Jacob Wenzel.

FORSIDEN

Falkonerassistent Camilla Haugaard med sakerfalken Mutti. Camilla begyndte sin karriere på Ørnereservatet i 1996 som cafepige, men udviklede hurtigt et talent for arbejdet med rovfuglene. Hun deltager i højsæsonens forevisninger og læser desuden Medicin ved Århus Universitet.

ØRNERESERVATETS HOVEDBEGIVENHEDER

1979: En donation fra den saudiarabiske Kong Khaled, som påskønnelse for Frank Wenzels bevarings- og oplysningsindsats på rovfugleområdet, medvirker til Ørnereservatets tilblivelse.

1980: Vandredstillingen til Danmarks biblioteker *Nordens Rovfugle* af Frank Wenzel får fast plads på gården i Vendsyssel og bliver den første udstilling på Ørnereservatet. De nye udstillingsfaciliteter indvies, og Ørnereservatet starter på forsøgsplan. Det første år kommer der nogle få hundrede besøgende.

1982: Axel Lind Kulturfonden overrækker Ørnereservatet sin pris "For et ornitologisk pionerarbejde".

1990: En ny udstillingshal indvies i forbindelse med Ørnereservatets 10 års jubilæum. Axel Lind Kulturfonden overrækker desuden Ørnereservatet endnu en pris i forbindelse med jubilæet.

1992: Ørnereservatet tildeles Årets Pris af Hirtshals Kommune ved en ceremoni på Rådhuset. Samme år er der rekordbesøgstal på Ørnereservatet med ca. 75.000 besøgende. I 1992 får Ørnereservatet desuden ZOO-status.

2000: Ørnereservatet kan fejre sit 20 års jubilæum. Samme års ynglerekord giver bl.a. 7 kongeørneunger i rederne.

2002: Forevisningerne på Ørnereservatet skaber rekord med intet mindre end fire havørne i luften på samme tid.

2003: Udstillingen om vandrefalken indvies i Rovfuglehallen.

FOREVISNINGER KL: / Demonstration at: / Vorfürungen Uhr:

April

Onsdage/ Wedn. / Mittw. 10.00
Søndage / Sun. / Sonn. 15.00

Maj/May/Mai:

Onsdage / Wedn. / Mittw. 10.00
Torsdage / Thur. / Donn. 10.00
Lørdage / Sat. / Sams. 15.00
Søndage / Sun. / Sonn. 15.00

Juni/June

Onsdage / Wedn. / Mittw. 10.00
Torsdage / Thur. / Donn. 10.00
Lørdage / Sat. / Sams. 15.00
Søndage / Sun. / Sonn. 15.00

Fra 25. juni åbningstider som juli.

From 25. June open as July.

Biz 25. Juni vie Juli.

Juli/July

Tirsdage / Tue. / Dien. 10.00 & 17.00
Onsdage / Wedn. / Mittw. 10.00 & 17.00
Torsdage / Thur. / Donn. 10.00 & 17.00
Fredage / Fri. / Frei. 10.00 & 17.00
Lørdage / Sat. / Sams. 17.00
Søndage / Sun. / Sonn. 17.00

August

Tirsdage / Tue. / Dien. 10.00 & 15.00
Onsdage / Wedn. / Mittw. 10.00 & 15.00
Torsdage / Thur. / Donn. 10.00
Fredage / Fri. / Frei. 15.00
Lørdage / Sat. / Sams. 15.00
Søndage / Sun. / Sonn. 15.00

September

Onsdage / Wedn. / Mittw. 10.00
Lørdage / Sat. / Sams. 15.00

Efterårsferie Oktober uge 42:

Autum Holiday week 42:

Herbstferien woche 42:

Søndage / Sun. / Sonn. 15.00
Tirsdage / Tue. / Dien. 15.00
Onsdage / Wedn. / Mittw. 15.00
Torsdage / Thur. / Donn. 15.00
Fredage / Fri. / Frei. 15.00
Lørdage / Sat. / Sams. 15.00
Søndage / Sun. / Sonn. 15.00

Påskeferie:

Easter Holiday: / Osterferien:

Skærtors./ Langfre./ Lørdag 15.00
Maundy Thurs. / Good Fri. / Saturday 15.00
Gründonn. / Kafrei. / Sams. 15.00

Adgang til ØRNERESERVATET 1 time før forevisning.
Admission to EAGLEWORLD 1 hour before each demonstration.
Zutritt zur ADLERWELT 1 Stunde vorr der Vorfürung.

Falkoner Martin Ramstrup er ved at opbygge et tillidsforhold til den unge havørn Neptun. Havørnens latinske navn er *Haliaeetus albicilla*

VÆRD AT VIDE

I Informationen på Ørnereservatet er der gennem årene svar- et på et utal af sjove og spænd- ende spørgsmål. Her kommer nogle af de hyppigste:

Hvor kommer Ørnereservatets ørne fra?

I 1960'erne var ørnen meget tæt på den totale udryddelse i Norge. Her blev der drevet en skånselsløs jagt på ørnen, og den var uønsket og fredløs. Frank Wenzel fik derfor lov til at redde et par havørneunger, Nøkke og Jette, som kom med hjem til Danmark i 1968. Dette havørnepar viste sig lykkeligvis at være så glade for både familien Wenzel og hinanden, at de kvitterede med at yngle. Nøkke og Jette er stamforældre til alle Ørnereservatets havørne.

Hvor mange fugle er der på Ørnereservatet?

Bestanden af fugle på Ørnereservatet varierer ved naturlig udskiftning: Nogle bukker under for alder, og der kommer nye unger til. Der er fire kongeørnepar og tre havørnepar plus flere falkepar, som yngler på Ørnereservatet. Nogle af ungerne beholdes, andre overdrag- es til kompetente falkonerer, som kan tilbyde fuglene den rette pleje samt

flyvetræning. Ørnereservatet råder p.t. over en rovfuglebestand på 90 – heraf 20 konge- og havørne.

Hvorfor kan man ikke se fuglene i deres volierer?

Forevisningerne på Ørnereservatet foregår ubetinget på fuglenes beting- elser. Publikum besøger fuglene på deres territorium, og sådan opfatter fuglene det også under en forevisning. Fuglene flyver frit over gæsterne, som til gengæld kun har et meget afgræn- set område at færdes på. Fuglen er altså den frie, og mennesket er stæk- ket – og dette er den eneste måde, man kan få enkelte rovfugle til at acceptere flere mennesker samlet i nærheden på en gang. For der er mange af Ørnereservatets fugle, som aldrig ville acceptere denne situation. De flyver kun, når det er deres vel- kendte falkoner, som er i nærheden. Derfor ville det også være den rene tortur for fuglene at trække hobevis af mennesker gennem deres volierer. Her ved fuglene nemlig, at de har fred og ro, her yngler, hviler og pudser de sig, og en konstant gennemstrømning af fremmede mennesker ville skabe kolossal stress og utryghed. Det ville svare til, at vi skulle finde os i, at hundredvis af fremmede mennesker defilerede gennem vores soveværelse og badeværelse.

Hvorfor tager ørnene ikke ænderne i søen?

Ørnereservatet har en stor vildtbe- stand, og dette er i sig selv med til at mane illusionen i jorden om, at flere rovfugle i naturen vil bevirke nedgang i vildtet. Hvad der er vigtigst for vildtet er uberørt natur. Et landskab præget af effektiv landbrugsdrift er ikke befor- drende for vildtet. På Ørnereservatets arealer, som udgør 77 tønder land, er naturen uberørt af traditionel jagt, ma- skiner, gift og gødning, og vildtet finder selv hertil i stor stil. Blandt andet ænd- erne, som holder til i vores sø. De har udviklet en særlig teknik, hvor de dyk- ker under vandet, når ørnene kommer for tæt på, men hvis de følte sig i fare, ville de uden tvivl forlade stedet. Ørne- ne bliver fodret på Ørnereservatet, så de har ikke nogen speciel grund til at tage ænderne i søen – men de kan godt lide at vise ænderne, hvem der bestemmer ved at overraske dem med et lille fingeret angreb.

Flyver fuglene aldrig væk?

Ørnereservatets fugle flyver fuldkom- men frit under forevisninger og træ- ning. Men de opfatter stedet som deres territorium og vender i 99% af tilfældene tilbage. For en sikkerheds skyld udstyres fuglene med små radiosendere.

*Tekst: Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel*

Vandrefalken tilbage efter 33 år

Det sidst kendte ynglende vandrefalkepar i Danmark blev konstateret på Møns Klint i 1969. Herefter fik arten så svært ved at klare sig på grund af jagt, ægsamlere og forgiftning, at den helt holdt op med at yngle her i landet. Men en ihærdig indsats fra falkonerer verden over har ført til den glædelige begivenhed, at et vandrefalkepar atter fik flyvefærdige unger på Møns Klint i 2002. – En indsats, som også Ørnereservatets pionerarbejde har bidraget til.

Reddet af falkonerer

Vandrefalken er lidt af en kosmopolit med en udbredelse, som strækker sig over hele jordkloden. Samtidig har vandrefalken i årtusinder været en af de mest foretrukne rovfugle hos falkonerer, som altid har beundret dens enestående jagt- og flyvekunst. Alligevel har vandrefalken været alvorligt truet af udryddelse i flere lande – og i Danmark gik det helt galt i slutningen af 1960'erne. Også forurening af bytedyrene var med til at skade vandrefalkens reproduktionsevne og bidrog til, at vandrefalken holdt op med at yngle her i landet.

Derfor er indsatsen fra falkonerernes side for at redde vandrefalken helt uvurderlig. Den har resulteret i en systematisk opformering af vandrefalke i USA og Europa, der har ført til, at falkonerer og biologer i samarbejde har udsat flere tusinde vandrefalke i naturen og hermed genskabt bestande flere steder i verden, hvor de før var forsvundet. Da man i 2002 endelig kunne konstatere, at vandrefalken igen ynglende på Møns Klint, var der således efter al sandsynlighed tale om vandrefalke udsat af falkonerer: Vandrefalkeparret var ringmærket, og det kunne

fastlås, at hannen kom fra Sverige og hunnen fra Tyskland.

Den ynglende vandrefalk

Vandrefalken er udbredt over næsten hele verden, og der findes omkring 20 forskellige underarter. I Danmark er der tidligere fundet ynglende vandrefalke på Møns Klint, Stevns Klint, Bornholm samt i to skovområder i Øst-himmerland. Der er desuden konstateret reder og yngleforsøg under brofagene på de store broer i det sydlige Danmark.

Underarter af den amerikanske vandrefalk – Tundrius og Anatum – findes endda som ynglefugle så langt mod nord som i det nordlige Grønland (Thule). Vandrefalken beflyver således enorme områder. Fra sin yngleplads i nord til sit vinterkvarter i syd kan den tilbagelægge over 20.000 km.

Vandrefalken har 3-5 æg i et kuld. Æggene udrukes af begge køn i 34 døg, og forældrefuglene passer og fodrer ungerne i fællesskab. Dog er det hannen, der fortrinsvis jager og skaffer føden. Ungerne er flyvefærdige i en alder af ca. 40 dage.

Den jagende vandrefalk

Vandrefalken er en lynhurtig og meget modig jæger: Den mest kendte jagtmetode udføres ved, at vandrefalken fra stor højde dykker skråt ned med sammenpressede vinger og rammer byttet med sit skarpe brystben, som er et effektivt våben. På denne måde er vandrefalken i stand til at dræbe alene ved kollisionen med byttet.

Vandrefalken kan desuden i en elegant kurve dykke ned under byttet og dreje sig rundt, så den griber fat med sine kløer under byttets bryst. Her risikerer den ikke at skade sig selv. I de fleste tilfælde vil vandrefalken bide byttets nakke over, når den har sat sig på jorden med sin fangst.

Ingen fugl, hverken spurve, hejrer eller gæs, kan føle sig sikker for vandrefalkenes angreb. Dog jager den fortrinsvist mindre ænder, agerhøns og vilde duer, men også rypere er et yndet bytte. Vandrefalken er generelt meget alsidig i sit fødevalg – men det er udelukkende flyvende vildt, den er specialiseret i.

Tekst: Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel

Vandrefalken (*Falco peregrinus*) Lucie.

Vandrefalken Quark med sit bytte.

Den unge vandrefalk Atle.

Et pionerarbejde af Frank Wenzel

Frank Wenzel var en af de første falkonerer i verden, som det lykkedes af opformere vandrefalke. Allerede i 1970'erne dokumenterede han dette zoologiske pionerarbejde fotografisk, og den enestående bedrift har bare i de seneste 10 år resulteret i, at op til ni ynglende vandrefalkepar hvert år har haft unger på Ørnereservatet.

Allerede inden Ørnereservatet blev grundlagt i 1980 havde Frank og Irene Wenzel i mange år drevet foredrags- og naturfilmsvirksomheden Arresø Naturcenter i Nordsjælland. Her var det også ønsket om at formidle kendskabet til og respekten for rovfuglene, som drev værket. Frank Wenzel har gennem årene modtaget megen på-

skønnelse for sit pionerarbejde, engagement og oplysningsarbejde – f.eks. fra det saudiarabiske kongehus, der viste sin respekt for den store indsats med en flot donation, som Frank Wenzel straks omsatte til at virkeliggøre drømmen om at formidle kendskabet til rovfugle til flest muligt; nemlig Ørnereservatet.

Den karakteristiske jagtflugt.

I glideflugten viser falken hele sin smukke fjerpragt.

På udkig efter bytte.

Verdens hurtigste dyr

Vandrefalkens tætte samarbejde med falkoneren har gjort den til en unik studiemulighed, og man har altid været fascineret af at forske i falkens enestående flyvehastighed. Af tekniske årsager har man dog ikke tidligere kendt falkens sande flyvehastighed. Det har ganske enkelt været for svært at se fuglen, når den styrtdykker.

Det har hidtil været antaget, at vandrefalken i styrtdyk kan opnå den anselige fart af 300 km/t, hvad der i forvejen er

utroligt og mere end noget andet levende kan præstere. Men nu har den nyeste forskning fra USA med avanceret udstyr som højhastighedskameraer fra NASAs rumprogram afsløret, at tophastigheden er tæt på det dobbelte – nemlig 560 km/t. Det er ganske enkelt enestående, at dette kan lade sig gøre af et væsen af kød og blod. Og det skal understreges, at det kun er i leg, falken styrtdykker så hurtigt – af den logiske grund, at falken formentligt ville slå sig ihjel, hvis

den ramte et byttedyr med 560 km/t.

På Ørnereservatet er der flere vandrefalke som dagligt foretager fantastiske styrtdyk, også foran publikum. Særligt den voksne han Quark med en flyvevægt på 650 gr. er i stand til at yde en fart så utrolig, at den helt forsvinder fra menneskets synsfelt, når den som en meteorit styrter gennem rummet. Når det sker, trækker han i øvrigt et par naturlige flyvebriller – en gennemsigtig hinde – ud over sine øjne.

Efter 35 døgn klækkes ungen. Fra språning til færdigklækning går der to døgn.

Stella fodrer sin en dag gamle unge.

17 dage gamle unger af vandrefalkeparret Superstar og Gyrbaby i den nye falkedal.

KORT NYT fra Ørnens Verden

Peter Wenzel instruerer supermodellen Helena Christensen med sakerfalken Gletta til modeopvisningen på Axelborg.

Ørnereservatet går catwalk med Munthe plus Simonsen

Med specialtrænede falke deltog Ørnereservatet ved Munthe plus Simonsens store modeshow til fordel for Kræftens Bekæmpelse på Axelborg i København d. 7. februar 2002. Her fik bl.a. supermodellen Helena Christensen et lynkursus i at gå catwalk med falk på hånden – og efter showet var også Bryan Adams en smut forbi falkonererne for at hilse på de usædvanlige fjerede modeller.

Specialforevisning på Gisselfeld Kloster

I august 2001 fik Ørnereservatets rovfugle de eventyrlige historiske omgivelser på Gisselfeld Kloster ved Haslev som ramme for en specialforevisning for 150 særligt indbudte gæster fra Tele 2.

Amalie Lerche med en af Ørnereservatets sakerfalke på hånden foran Lerchenborg Slot.

Peter Wenzel og Ørnereservatets slovakiske gæstefalkoner Jaro Kanat med sakerfalk og vandrefalk foran Gisselfeld.

Microsoft ser falkeflyvning

Amalie Lerche og Ørnereservatet har haft mange gode oplevelser sammen – som d. 6. august 2001, hvor hun bad Ørnereservatet arrangere en specialforevisning for toppen af Microsoft Danmark på Lerchenborg Slot. Ørnereservatet medbragte fire falke, som alle fløj uden programfejl.

Jyske Banks topchef Anders Dam (t.h.) med jagtfalken Sultana og direktør for Jyske Bank i Hjørring Tom Frandsen (t.v.) med vandrefalken Ketil.

Jyske Banks top på besøg

I anledning af Jyske Banks nye flotte lokaler i Bindslev inviterede afdelingsleder Anne Grethe Lykkegård i marts 2002 Jyske Banks øverste direktør Anders Dam til en specialforevisning på Ørnereservatet sammen med direktør Tom Frandsen fra Jyske Bank i Hjørring.

Succesen blev gentaget, da mere end 500 aktionærer fra Jyske Bank samledes på Ørnereservatet til endnu et specialarrangement, hvor flere af aktionærerne kom i nærkontakt med Ørnereservatets smukke rovfugle.

Afdelingsleder Anne Grethe Lykkegård med jagtfalken Stari.

Hemmelig VOLVO på Ørnereservatet

Ørnereservatet blev i sommeren 2002 involveret i en tophemmelig lancering af den verdensberømte bilkoncerns nye Volvo XC90 på det amerikanske marked.

Volvo-koncernen fandt det passende at promovere sin allerførste SUV-model sammen med en kongeørn og kontaktede derfor Ørnereservatet. Fotograferingen skulle foregå i dybeste hemmelighed, da bilen kun havde været fotograferet 2 andre steder i verden, og Volvoen ankom derfor i lukket container til Ørnereservatet. Her samarbejdede falkonerer og kongeørne i flere timer med det store professionelle team fra Sverige for at få de bedste billeder til lanceringen af den nye XC90 med elektronisk styret firehjulstræk og 272 HK.

En kongeørn bag 272 hestekræfter.

Miljøminister støtter falkejagt

I et brev til Frank Wenzel dateret d. 20.3. 2002 giver miljøminister Hans Chr. Schmidt (V) en stor cadeau til de danske falkonerer. Falkonerernes samarbejde med staten er ifølge ministeren eksemplarisk, og han finder det oplagt at se på muligheden for at genindføre falkejagt i Danmark, når loven

om jagt- og vildtforvaltning skal tages op til revision. Som loven er indrettet nu, er de danske falkonerer henvist til at drive falkejagt i udlandet, men miljøministeren anerkender

falkejagt som en spændende og naturlig jagtform med vigtige kulturhistoriske aspekter.

Falkejagt blev forbudt i Danmark i 1967 uden forudgående demokratisk debat. Ved den seneste revision af jagt- og vildtforvaltningsloven i 1991 indgik Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening en historisk studiehåndbog for at forhindre den imødesete genindførelse af falkejagten. Derfor er miljøministerens støtte af stor betydning for genindførelsen af den mest bæredygtige jagtform, der findes.

Ulovlig jagt og bekæmpelse af fredede rovfugle

Mistanke om forgiftede havørne

Ifølge Ritzau blev tre havørne i 2002 fundet døde i Danmark, og eksperter undersøger nu muligheden for, at havørnene er blevet aflivet med gift. Mistanken retter sig automatisk mod forgiftning, fordi det er almindeligt kendt,

at fasanopdrættere kan finde på at fylde døde fasanokyllinger med gift og lægge dem ud i naturen i håb om, at rovfugle vil æde dem. Havørnene repræsenterede 10 pct. af den samlede danske bestand af havørne, som tæller otte ynglende havørnepar med unger. Havørnen genindvandrede i den danske natur for blot et par år siden efter i næsten 100 år at have været udryddet af mennesker.

Falk fundet skamskudt

I januar 2003 blev en vandrefalk fundet ved Agger Tange ude af stand til at flyve på grund af svære skudlæsioner i bughulen og venstre vinge. Den lille rovfuglehun på 920 gr. blev efterfølgende obduceret ved Danmarks Veteri-

nærinstitut, som i sin obduktionsrapport har opfordret til, at skamskydningen anmeldes til politiet. Undersøgelsen viser, at vandrefalken har været sund og i god foderstand, inden den er blevet anskudt med 3 mm stålhagl, som først har forårsaget, at fuglen ikke har kunnet flyve og siden døde af sine kvæstelser. 3 mm stålhagl er en af de mest almindelige typer i danske jægers jagtgeværer.

Jagt er ved at udrydde duehøgen

En rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) advarer i 2002 om, at den danske duehøg er i alvorlig fare for at blive udryddet. Rapporten bygger på 24 års data om duehøgen, som sammenholdes med udviklingen i antallet af fasanudsætningspladser i

perioden 1977-2000. Og konklusionen er klar: Effekten af menneskelige vildtinteresser har halveret bl.a. den nordjyske bestand af duehøge siden starten af 1970'erne. DMU henstiller i sin rapport til, at det er altafgørende at få stoppet fasanopdrætteres og jægers ulovlige bekæmpelse af duehøgen øjeblikkeligt, før den forsvinder fra den danske natur. (Læs meget mere om duehøgen og DMU's rapport på side 14-15).

Tekst: Karin Sørensen

Foto: Frank Wenzel & Metha Andersen

*Kongeørneungen klækkes efter 42 døgn. Kongeørnens latinske navn er *Aquila chrysaetos*.*

Ungen er nu blevet et døgn gammel. Dundragten er tør, og ungen kan rejse sig.

Ligeså farlig en dræber kongeørnehunnen Odine er med sine drabelige kløer, ligeså omsorgsfuld en mor er hun, når hun med stor varsomhed nusser sin lille dunede unge, der her blot er et par dage gammel.

Odine har netop fodret ungen, som er otte dage gammel og nu meget bevidst om, hvad der sker omkring den.

Irene Wenzel tjekker om den otte dage gamle kongeørneunges vægt og sundhedstilstand er i orden.

De 7 kongeørneunger

– et eventyr fra Ørnens Verden

Tallet 7 er et magisk tal i litteraturens verden, kendt fra både Biblen og eventyreren. Og på Ørnereservatet skulle tallet 7 i sandhed også vise sig at være magisk, da det i år 2000 viste sig at blive det overvældende resultat af den til dato mest fantastiske ynglesucces – og formentligt den største ynglesucces i verden med kongeørne.

Storvildtjægeren over alle rovfugle; kongeørnen, yngler absolut kun undtagelsesvist hos mennesker. Ganske vist er Frank Wenzel blandt verdens førende falkonerer på ynglefronten, og det er siden 1970'erne lykkedes ham at få både falke og ørne til at yngle på Ørnereservatet, hvilket er en ekstrem sjældenhed for falkonertrænede rovfugle. Men i sig selv ville det at få én kongeørneunge betragtes som en sensation. Og hele syv kongeørne på en sæson er intet mindre end et eventyr.

Ørnereservatet har flere kongeørnepar, som yngler. Men de syv kongeørneunger stammer fra æg af kongeørnehunnerne Vera, Odine, Sjuka og Volga, der blev insemineret med kongeørnehannerne Taiga og Ahorn. Kongeørne knytter sig nemlig meget tæt til den falkoner, som træner den, og vil i de fleste tilfælde ikke acceptere en naturlig partner. Inseminationens helt utrolige resultat skabte to hunner og fem hanner; pragt-eksemplarene Bajanka, Lena, Kirsi, Taymyr, Jenisai og Bajan. To af hannerne kom til England og en til Tyskland, mens de øvrige fire nu indgår i Ørnereservatets faste bestand.

Tekst: Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel

Kongeørnmens klo kan blive lige så lang som tigerens og dræber effektivt.

Det kræver en perfekt fjerdragt at kunne jage optimalt.

Bajanka hviler sig på Simon Skriveres Klit ved Ørnereservatet.

Den unge kongeørn kan man kende på de hvide tegninger under vingerne.

Ørnetræet er et meget populært udsigtspunkt blandt alle Ørnereservatets rovfugle.

Ørnereservatet blev i 1980 funderet på års erfaring med oplysnings- og fredningsarbejde bl.a. i vores tidligere virksomhed Arresø Naturcenter i Nordsjælland. Vi har et indgående kendskab til falke og ørne efter mere end 45 år med rovfuglene, og hurtigt opstod ønsket om at udbrede dette kendskab til naturinteresserede på en skånsom måde for de menneskesky fugle.

De sjældne rovfugle er nemlig i stigende grad blevet samlerobjekter i moderne naturinteresseredes notesbøger, men den belastende aktivitet, som denne interesse har skabt omkring de følsomme fugles tilholdssteder, har desværre ofte været skyld i, at yngle- og trækfugle er skræmt væk. Et eksempel er havørnen, som i flere omgange har forsøgt at genetablere sig som ynglefugl i Danmark: I 1970'erne fik dette forsøg en brat afslutning, da ornitologer ikke viste den fornødne respekt overfor havørnen og dens tilholdssteder.

I 1990'erne oplevede vi det glædelige, at ørnene igen vovede forsøget. Danmark består næsten udelukkende af tæt bebyggelse og kulturlandskab, så de få områder, hvor de store ørne kan leve, tåler ikke den nedtrampning og belejring af naturinteresserede, som vi har set i tidligere tilfælde. Vi skal lade havørnen få den fred, den behøver for at etablere sig og håbe på det bedste – inklusive, at ornitologerne har taget ved lære af deres fejltagelser.

Havørnehistorien fra 1970'erne var den indirekte årsag til, at Ørnereservatet slog portene op. Viden og respekt er den bedste vej til at bevare naturen, så det drejede sig om at give interesserede denne viden og respekt uden at stresser fuglene. Den tilsyneladende umulige opgave – at få nogle af verdens mest sky fugle til at acceptere et publikum – lykkedes ved at etablere det rette miljø. Høje udsigtstræer i et åbent og uforstyrret landskab er vigtigt, men grundlæggende handlede det om at vinde ørnernes fortrolighed ved, at reservatets gæster kun kommer på faste tidspunkter og på bestemte, afgrænsede områder i deres territorium. Situationen er her nemlig den omvendte; at rovfuglene flyver frit, mens de besøgende er henvist til et afgrænset areal. Stedet tilhører altså ørnene og falke, og de betragter bygningerne og områdene som deres naturlige territorium, hvor de yngler og føler sig trygge.

Ørnereservatet er det eneste sted i Skandinavien, hvor naturinteresserede tilbydes muligheden for at opleve de sjældne rovfugle på tæt hold og lære dem at kende i deres rette omgivelser – uden risiko for at skade og forstyrre fuglenes adfærd.

Der Adlerwelt wurde 1980 eingerichtet und verfügt so über langjährige Erfahrungen im Bereich Information und Naturschutz. Nach mehr als 45-jähriger Arbeit mit Greifvögeln haben wir eingehende Kenntnisse über Falken und Adler gewinnen können, und so entstand der Wunsch, dieses Wissen an Naturinteressierte weiterzugeben – unter größtmöglicher Rücksichtnahme auf die menschenscheuen Vögel.

Die seltenen Greifvögel sind in freier Wildbahn nämlich begehrte Schauobjekte neugieriger Naturliebhaber, die alles live erleben wollen. Diese Art von Naturtourismus hat dazu geführt, daß die Aufenthaltsplätze der sensiblen Vögel stark beeinträchtigt wurden, und leider oft auch dazu, daß die Brut und auch die Zugvögel vertrieben wurden. Der Seeadler, der mehrere Male versucht hat, wieder in Dänemark zu brüten, ist hierfür ein Beispiel. Diese Versuche fanden in den 1970er Jahren ein jähes Ende, als Ornithologen nicht den gebotenen Respekt und die Rücksichtnahme gegenüber dem Seeadler und seinem Revier walten ließen.

In den 1990er Jahren erlebten wir zu unserer aller Freude, daß die Adler wieder einen Versuch wagten. Dänemark besteht fast ausschließlich aus dichter Bebauung und Kulturlandschaft. Die wenigen Gebiete, in denen die großen Adler leben könnten, vertragen das Niedertrampeln der Vegetation und die Belagerung durch Naturinteressierte, wie wir sie früher erleben konnten, nicht. Wir müssen dem Seeadler den Frieden lassen, den er braucht, um sich niederzulassen, und hoffen das Beste – wozu auch gehört, daß die Ornithologen aus ihren Fehlern gelernt haben.

Die Seeadler-Affäre der 1970er Jahren war auch der indirekte Anlaß dafür, daß die Adlerwelt hier eingerichtet wurde. Der beste Weg zur Erhaltung der Natur sind Wissen und Achtung. Also muß es darum gehen, den Interessierten das zu vermitteln, ohne dabei die Vögel zu beeinträchtigen. Die offenbar unmögliche Aufgabe, einigen der scheuesten Vögel der Welt beizubringen, ein Publikum zu »vertragen«, gelang uns durch die Schaffung der richtigen Bedingungen. Hohe Aussichtsbäume in offener ungestörter Landschaft sind wichtig – aber grundsätzlich ging es darum, das Vertrauen der Adler dadurch zu gewinnen, daß die Besucher des Reservates nur zu festen Zeiten kommen und sich in bestimmten, abgegrenzten Bereichen des Geländes aufhalten. Hier ist die Situation nämlich umgekehrt: Die Greifvögel fliegen frei umher, während sich die Besucher nur in einem begrenzten Bereich aufhalten dürfen. Dieser Ort gehört also den Adlern und Falken, und sie sehen die Gebäude und das Gelände als ihr natürliches Revier an, in dem sie brüten können und sich geborgen fühlen.

Der Adlerwelt ist der einzige Ort in Skandinavien, wo Naturinteressierten die Möglichkeit geboten wird, die seltenen Greifvögel aus nächster Nähe zu erleben und sie in der ihnen gemäßen Umgebung zu beobachten, ohne daß die Gefahr besteht, das Verhalten der Vögel zu beeinträchtigen und ihnen so Schaden zuzufügen.

The Eagle World was founded in 1980, based on many years experience with education and conservation. With more than 45 years experience with birds of prey, we have become thoroughly familiar with falcons and eagles, and therefore, wished to share this knowledge with naturelovers in a way that would disturb these shy birds as little as possible.

These rare birds of prey have become increasingly popular in the notebooks of nature-loving collectors. Unfortunately, the stress created by this interest in and around the habitats of these sensitive birds, has often frightened away breeding and migratory birds. One example of this is the white-tailed eagle which has attempted to re-establish itself as a breeding bird in Denmark several times. In the 1970s, such an attempt came to an abrupt halt when ornithologists failed to show the necessary respect and consideration to the white-tailed eagle and its habitats.

In the 1990s, it has been our pleasure to see the eagles venture another try. Denmark consists almost entirely of built-up areas and cultural landscape, so the few areas suitable for these large eagles to live do not tolerate being trampled down and besieged by nature-lovers, as has been the case on previous occasions. We must let the white-tailed eagle have the peace it needs to establish itself, and then hope for the best – and also that ornithologists have learned from their past mistakes.

Indirectly, it was the story of the white-tailed eagle in the 1970s that led to the opening of the Eagle World. Knowledge and respect are the keys to protecting nature, so it was a question of demonstrating this to an interested public without causing stress to the birds. By providing the right environment, the apparently impossible task of getting one of the world's shyest birds to accept an audience, has succeeded. High trees, offering a fine view of the open and peaceful landscape is important, but, most important of all was winning the confidence of the eagles by allowing visitors into the sanctuary only at fixed times and in specified, limited areas within their territory. This is a reverse situation, in that the birds of prey are free to fly as they wish, whilst the visitors are restrained to a limited area. The place belongs to the eagles and falcons, and they consider the buildings and the grounds as their natural territory, where they can breed and feel safe.

The Eagle World is the only place in Scandinavia, where nature-lovers have the opportunity of watching and getting acquainted with these rare birds of prey at close hand in their natural element – without risk of damaging or disturbing the behaviour of these birds.

Ørnereservatet åbner 1 time før det egentlige program starter, og her har man lejlighed til at stifte bekendtskab med en sjælden udstilling med meterstore farvebilleder, som viser rovfuglens liv, ynglepleje og rovfuglene med byttedyr.

Foruden den biologiske del af udstillingen er der også en kulturhistorisk afdeling, som viser træk fra falkejagten historie. Her er bl.a. billeder fra Lunds Domkirke i Sverige og kalkmalerier fra danske kirker, der viser jagtsener, samt flere billeder fra den tysk/romerske kejser Frederik II, der allerede i det 13. årh. skrev det første videnskabelige værk: *De Arte Venandi cum Avibus* fra 1240; *Kunsten at jage med rovfugle*, som nu opbevares i Vatikanet i Rom.

I det indledende foredrag lægges der specielt vægt på den betydning, rovfuglene har haft i Norden, hvor der lige fra vikingetiden år 800-1100 har været udøvet jagt med rovfugle, og hvor specielt ørnen og høggen var vikingehøvdingens eller kongens jagtkammerat. Et bevis for den store betydning, rovfuglene har haft i Norden, ses bl.a. på flere runesten i Sverige.

Der findes også en udstilling, som viser falkonerrekvisitter og jagtudstyr, som anvendes i forbindelse med falkejagten – bl.a. handsker, hætter, bjælder og falkelokke (fjerspil).

Programmets egentlige start foregår præcis på det angivne klokkeslæt, hvor de enkelte rovfugle, som indgår i programmet, bliver præsenteret. Forevisningen starter med falke og i hovedtræk gennemgås de biologiske kendetegn.

Der orienteres om falketanden, falkens mørke øjne og dens specielle jagtflugt, når den styrtdykker fra stor højde med en fart på 300 km/t for at gribe sit bytte. Falkene dræber deres bytte ved at bide nakken over på det. Vandrefalken jager byttedyr lige fra støere og drosler til ænder og fasaner, men kragefugle og agerhøns er også yndede bytteobjekter.

Jagt-falken er den hurtigste fugl, når den drejer sig om at flyve i horisontal flugt. Her kan den opnå en hastighed op til 130 km/t. Jagt-falken vejer fra 1200-2000 gr. Hunnerne er størst og har et vingefang på 1,5 m. Vandrefalken vejer ca. det halve og har et vingefang på godt 1 m.

Falkene bygger ikke selv nogen rede, men bosætter sig gerne i en forladt ravnrede eller en forladt rovfuglerede. De kan også have deres rede i en klippehylde, hvor de skraber en redefordybning i sandet.

Efter indledningen, hvor publikum har haft lejlighed til at se særlige kendetegn og opleve nærkontakten med de enkelte rovfugle, vil man som et højdepunkt se rovfuglene blive flyvetrænet i det fri. Her ser man falkens enestående flyvefærdighed og jagtteknik blive udført lige over publikums hoveder.

Men uanset hvor godt samarbejdet eller træningen ser ud til at foregå mellem falken og falkoneren, så er det i sidste ende rovfuglen, der alene bestemmer, hvad der skal ske. Forevisningen sker på rovfuglens betingelser, og det betyder, at der kan komme uforudsete situationer, så det bliver nødvendigt at improvisere eller ændre programmet. I de fleste tilfælde er publikum meget forstående og ser de ekstra oplevelser som en spændende variation i forevisningen.

Efter falkeprogrammet vil de store ørne blive præsenteret. Her lægger Ørnereservatet specielt vægt på at vise kongeørn og havørn, som er de største og mest imponerende blandt de nordiske rovfugle.

Kongeørnen har et vingefang fra 2 til 2,5 m. Vægten varierer fra 3-7 kg. Her gælder det som med de fleste andre rovfugle, at hunnen er langt den største. De unge kongeørne kendes på det hvide felt ved haleroden og under vingerne. Først når de unge ørne er blevet 6 år gamle, har de fået den voksne fugls yngledragt uden de hvide aftegninger. Samtidig er de blevet kønsmodne. I flugten vil man bemærke kongeørnens relativt smalle vinger og den lange hale.

Man ser, at kongeørnen har en meget stærk fod med lange kløer, som den bruger til at dræbe sit bytte med. Kongeørnen jager byttedyr i næsten alle størrelser, både fuglevildt og pattedyr som harer. Men det, som først og fremmest kendetegner kongeørnen, er dens jagtmod, idet den ikke går af vejen for at jage både ræve, ulve og sneleoparder. Den er storvildtjægeren blandt rovfuglene. Kongeørnen er enormt menneskesky og lever ofte i utilgængelige fjeldområder, hvor den ofte har sin rede i 1000 meters højde på en klippe-hylde.

Havørnen, som er den anden af de store ørne, man får at se, er selve symbolet på Ørnereservatet. Den var med fra starten og har i mere end 30 år betragtet naturen omkring reservatet som sit eget territorium, og den har bygget flere reder i de fritstående træer. Igennem årene er der kommet flere havørneunger til verden på Ørnereservatet.

Havørnene demonstrerer deres fremragende flyveevne og jagtteknik tæt på publikum. Man ser ørnen gribe efter føden i vandet, og ofte sætter den sig i ørnetræet eller i reden for at æde sit måltid.

Havørnens vægt varierer også meget. Hanterne vejer omkring 4-5 kg og de største hunner kan nå en vægt på over 7 kg. Havørnen lever især af fisk og fuglevildt og er trods sin tunge bygning en behændig flyver. Vingefanget kan for denne ørn blive helt op til 3 m.

Havørnen har levet i Danmark fra den sene istid, men bestanden blev udryddet i begyndelsen af dette århundrede. På samme måde som mange andre rovfuglearter måtte ørnevige for menneskenes uhæmmede rovdrift på naturen. Nu er havørnen vendt tilbage til Danmark, og vi kan kun håbe, at fremtiden byder på bedre betingelser for rovfuglene.

Som det eneste sted i verden har Ørnereservatet hele 7 havørne, som er trænet til at indgå i ørneprogrammet. Publikum vil som afslutning på forevisningen blive vidne til en sensation, når op til 4 havørne folder vingerne ud og flyver på samme tid over forevisningspladsen.

Den store naturoplevelse, som alle vil opleve på Ørnereservatet, er at få rovfuglene på tæt hold og lære dem at kende. Andre vil måske som os, der kender og træner fuglene, også opleve det som et drømmesyn at se falken eller ørnen stige op i stor højde for at forene sig med naturen i det grænseløse luftrum. Det er her friheden mærkes og hengivenheden til rovfuglen er størst.

Irene og Frank Wenzel

Falkoner Martin Ramstrup med sakerfalken Sylvester under en forevisning.

Die Adlerwelt öffnet 1 Stunde vor Beginn des eigentlichen Vorführprogramms, und in dieser Stunde hat man Gelegenheit, sich eine seltene Ausstellung anzusehen, die über das Leben der Greifvogel, deren Brutpflege und deren Beutetiere berichtet.

Neben dem biologischen Teil der Ausstellung gibt es auch eine kulturhistorische Abteilung, in der Bilder über die Geschichte der Beizjagd zu sehen sind. Hier gibt es u.a. Bilder aus der Domkirche zu Lund in Schweden und Bilder von Fresken aus dänischen Kirchen, die Jagdszenen aus dem 14. Jahrhundert darstellen, sowie mehrere Bilder von dem deutschrömischen Kaiser Friedrich II., der bereits Mitte des 13. Jahrhunderts unter dem Titel „Von der Kunst mit Greifvögeln zu jagen“ (De Arte Venandi cum Avibus) das erste wissenschaftliche Werk über die Beizjagd schrieb, dessen Originalschrift heute im Vatikan aufbewahrt wird.

Im einleitenden Vortrag wird besonders hervorgehoben, welche Bedeutung die Greifvögel in Skandinavien hatten, wo sie nachweislich seit der frühen Wikingerzeit im 6. Jh. zur Jagd benutzt wurden. Besonders Adler und Habicht gehörten zu den bevorzugten Jagdkameraden der Könige oder Wikingerhäuptlinge. Ein Beweis für die große Bedeutung, die den Greifvögeln im Norden eingeräumt wurde, ist u.a. auf mehreren Runensteinen in Schweden zu sehen. Es gibt auch eine Ausstellung, in der Falkner-Requisiten und Jagdausrüstungen zu sehen sind, die im Zusammenhang mit der Beizjagd verwendet werden, wie z.B. Handschuhe, Hauben, Bellen und das Federpiel.

Das Programm beginnt pünktlich zum angegebenen Zeitpunkt mit der Vorstellung der einzelnen Greifvogel, die bei der Vorführung mitwirken. Die Vorführung beginnt mit dem Falken, der zunächst in seinen biologischen Grundkennzeichen vorgestellt wird. Es wird berichtet über den Falkenzahn, über das dunkle Auge des Falken und über dessen speziellen Jagdflug, bei dem er aus großer Höhe mit einer Geschwindigkeit von 300 km/std. im Sturzflug auf seine Beute zurast. Die Falken töten ihre Beute blitzschnell, indem sie den Nacken der Beutetiere durchbeißen. Wanderfalken jagen Beutetiere von Staren und Drosseln bis hin zu Enten und Fasanen, aber auch Krähenvogel und Rebhühner sind beliebte Beutetiere.

Der Gerfalke ist der schnellste Vogel, wenn es sich um den Horizontalflug handelt. Hier erreicht er eine Geschwindigkeit

von bis zu 130 km/std. Das Gewicht der Gerfalken variiert von 1,2 bis 2,0 kg. Die Weibchen sind am größten und erreichen eine Flügelspannweite von 1,5 M. Wanderfalken wiegen ca. die Hälfte und erreichen eine Flügelspannweite von gut einem Meter.

Falken bauen keine eigenen Nester, benutzen aber gerne verlassene Rabennester oder aufgegebene Horste von anderen Greifvögeln. Sie nisten aber auch auf Felsvorsprüngen, wo sie eine Nestvertiefung in den Sand schaben. Nach dieser Einleitung, bei der das Publikum Gelegenheit hatte, sich die einzelnen Greifvogel und deren charakteristischen Kennzeichen aus der Nähe anzusehen, kann man als Höhepunkt der Vorführung das freie Flugtraining der Vögel beobachten. Hier sieht man, wie die Falken direkt über den Köpfen des Publikums ihre einzigartigen Flugfertigkeiten und Jagdtechniken ausführen.

Doch ungeachtet dessen, wie perfekt die Zusammenarbeit oder das Training zwischen den Falken und dem Falkner auch aussehen mag, so ist es letzten Endes der Greifvogel, der allein bestimmt, was geschehen soll. Die Vorführung geschieht zu den Bedingungen der Greifvögel, und das bedeutet, dass unvorhersehbare Situationen eintreten können, die Improvisationen oder Änderungen des Programms erforderlich machen. In den meisten Fällen zeigt das Publikum dafür Verständnis und betrachtet unvorhergesehene Ereignisse als ein zusätzliches Erlebnis, das dem Programm nur mehr Abwechslung und Spannung zuführt.

Nach der Vorführung der Falken werden die großen Adler präsentiert. Hier legt die Adlerwelt besonderen Wert darauf, den Steinadler und den Seeadler als die größten und imponierendsten Vertreter unter den skandinavischen Greifvögeln zu zeigen.

Man sieht, dass der Steinadler mächtige Krallen besitzt, die er dazu benutzt, um seine Beute zu töten. Zu den Beutetieren der Steinadler zählen sowohl Vögel als auch Säugetiere wie z. B. Hasen. Aber die Eigenschaft, die den Steinadler vor allem auszeichnet, ist sein Jagdmut, denn er geht weder Füchsen, Wölfen oder Schneeleoparden aus dem Weg. Der majestätische Vogel ist der Großwildjäger unter den Greifvögeln. Trotz seines Mutes bei der Jagd ist der Steinadler äußerst menschen scheu. Er lebt oft in unzugänglichen Gebirgsregionen, wo er seinen Horst in 1000 Meter Höhe auf einem Felsvorsprung anlegt.

Der Steinadler besitzt eine Flügelspannweite von 2 bis 2,5 Metern. Sein Gewicht variiert von 3 bis 7 kg, und wie bei fast allen anderen Greifvögeln ist auch hier das Weibchen weitaus am größten. Die jungen Steinadler erkennt man an den weißen Feldern unter dem Schwanz und unter den Flügeln. Erst im fortpflanzungsfähigen Alter von 6 Jahren bekommen die Adler ihr endgültiges Federkleid ohne die weißen Markierungen. Bei den Flugvorführungen erkennt man die relativ schmalen Flügel und den langen Schwanz der Steinadler.

Ein anderer Vertreter der Gattung Adler, den man in der Adlerwelt zu sehen bekommt, ist der Seeadler, der auch als Symbol des Reservats fungiert. Der Seeadler war von Anfang an dabei. Seit 1976 betrachtet der Vogel die Landschaft um die Adlerwelt als sein Territorium, und in den freistehenden Bäumen hat er mehrere Horste errichtet. Im Laufe der Jahre erblickten mehrere Seeadlerjunge im Reservat das Licht der Welt.

Die Seeadler demonstrieren ihre hervorragende Flug- und Jagdtechnik in unmittelbarer Nähe des Publikums. Man sieht, wie der Adler seine Beute im Wasser schlägt und sich anschließend auf dem Adlerbaum oder auf dem Horst niederlässt, um seine Beute zu verzehren. Auch das Gewicht der Seeadler variiert stark. Die männlichen Vögel wiegen zwischen 4 und 5 kg, wohingegen die größten Weibchen bis zu 7 kg wiegen können. Die Seeadler, die trotz ihres kompakten Körperbaus gewandte Flieger sind, ernähren sich hauptsächlich von Fisch und Vogelwild. Dieser Greifvogel kann eine Flügelspannweite von bis zu 3 Meter erreichen.

Seeadler waren seit Ende der letzten Eiszeit in Dänemark zu Hause, doch der Bestand wurde Anfang dieses Jahrhunderts ausgerottet. Wie so viele andere Greifvogelarten mussten auch die Adler vor der ungehemmten Ausbeutung der Natur durch den Menschen verschwinden.

Viele Besucher der Adlerwelt werden das Ereignis, diese eindrucksvollen Vögel aus nächster Nähe kennen gelernt zu haben, als ein unvergessliches Erlebnis betrachten. Andere werden die Vögel vielleicht, in Übereinstimmung mit uns, die die Greifvögel kennen und trainieren, als eine Art Traumsymbol betrachten. Einen Adler oder Falken in den Himmel steigen zu sehen, um sich im grenzenlosen Luftraum mit der Natur zu vereinen, ist ein Anblick, der für höchste Freiheit und Hingabe an die Greifvögel steht.

Irene und Frank Wenzel

The Eagle World opens 1 hour before the actual display commences to give you time to see the exceptional exhibition of metre high colour photos depicting the life of birds of prey, care of the young birds and the birds of prey with their quarry.

In addition to the biological section of the exhibition, there is also a cultural historical section showing episodes from the history of falconry. Among other things, pictures from Lunds Cathedral, Sweden, 14th century Danish church murals depicting hunting scenes and illustrations from *The Art of Hunting with Birds*, latin name: *De Arte Venandi cum Avibus*, written by the German-Roman kaiser Friedrich II in the middle of the 13th century as the first empirical work of its kind, this book is now to be found at the Vatican, Rome.

In the introduction, particular attention is drawn to the importance birds of prey have had in Scandinavia. Since the Viking Age, from the year 800 to 1100, birds of prey have been used for hunting, and the eagle and the hawk were the favoured hunting companions of Viking chieftains and kings. Evidence of the great importance birds of prey have had in Scandinavia can, among other things, be seen on several runic stones in Sweden.

There is also an exhibition showing the accessories and hunting equipment connected with falconry, e.g. gloves, hoods, bells and lures.

The actual display starts punctually at the stated time with a presentation of the individual birds of prey taking part in the display. The display starts with the falcons and a description of their main biological traits. Some information is given about the teeth of the falcon, their dark eyes and special method of flight for hunting, when they swoop down from great heights at a speed of 300 km an hour to grab their prey. Falcons kill their quarry by breaking its neck. The peregrine falcon hunts a variety of quarry such as starlings, thrushes, ducks and pheasants, but crows and partridges are also popular prey.

The gyrfalcon is the fastest bird of prey when flying horizontally. It can reach speeds up to 130 kilometres an hour. The gyrfalcon weighs between 1200 and 2000 grams. The females are largest and have a wing span of 1.5 m. The peregrine falcon weighs about half this amount and has a wing span of over a metre.

Falcons do not build their own nests, but like to settle in a deserted raven's nest or that of another bird of prey. They sometimes also make their nests on rock ledges by scraping a hollow in the sand.

After the introduction, in which there will be ample opportunity to see the distinctive markings of the individual birds of prey and experience them at close range, comes the climax, when you will see the birds of prey being trained to fly outdoors. Here you will have the opportunity of seeing the unique flying skills and hunting techniques of the falcon right over your head.

But, irrespective of how well the falcon and the falconer seem to cooperate and train together, when all is said and done it is the bird of prey that decides what it is to happen. It is the birds of prey that set the rules for how the display takes place and this means unexpected situations may occur, making it necessary to improvise or make changes in the programme. In most cases, the public is very understanding and they treat this element of variety and excitement as an added thrill.

After the falcon programme the large eagles will be presented. In this case, the Eagle World lays special stress on showing the golden eagle and the white-tailed eagle, which are the largest and most impressive among the Nordic birds of prey.

You will see the golden eagle has very strong feet with long talons for killing its prey. The golden eagle hunts prey of almost any size – both birds and small mammals, such as hares. But the main characteristic of the golden eagle is its courage as a hunter, it is not afraid of hunting foxes, wolves or even snow leopards. It is the big game hunter among birds of prey. The golden eagle is tremendously shy of people and often lives in inaccessible mountainous areas where it nests on mountain ledges 1000 m. up.

The golden eagle has a wing span of 2 to 2.5 metres. Its weight varies from 3 to 7 kg. As with the majority of the birds of prey, the female is also the largest in this case. A young golden eagle can be recognised by the white marks at the tail head and under its wings. The young eagles are 6 years old before they get their adult mating plumage without the white markings. At this age they are also sexually mature. When in flight you will see the golden eagle's relatively narrow wings and long tail.

Another of the large eagles you will see is the white-tailed eagle, the symbol of the Eagle World. It has been here from the beginning and since 1976 it has considered the countryside around the sanctuary as its own territory and has built several nests in the tall, solitary trees. Quite a few young white-tailed eagles have been born at the Eagle World over the years.

The white-tailed eagles demonstrate their amazing flying skills and hunting techniques close to the public. You will see the eagle grab after food in the water and often it will land in the eagle tree or in its nest to eat its quarry.

The weight of the white-tailed eagle also varies a great deal. Males weigh between 4 and 5 kg and the largest female can weigh over 7 kg. The white-tailed eagle lives mostly off fish and birds and despite its heavy build it is agile in the air. The wing span of this eagle can measure up to 3 metres.

The white-tailed eagle has lived in Denmark since the late Ice Age, but the population was exterminated at the beginning of this century. Like many other species of birds of prey the eagle had to make room for man's reckless exploitation of nature.

The greatest nature experience for most people visiting the Eagle World will be seeing these birds of prey so close at hand and learning about their habits. Others, like us, who know and train the birds, may experience the sight of the falcon or the eagle flying up to great heights to unite with nature in boundless space as an exquisite vision. It is here the feeling of freedom and devotion connected with birds of prey is greatest.

Irene and Frank Wenzel

Publikum i nærkontakt med havørnen Vikna.

Duehøgen

– en truet mesterjæger

Den sjældne duehøg er en af de mest forfulgte rovfugle i Danmark. Mens havørnen og kongeørnen gennem de senere års intensive pressedækning endelig har fået oprejsning og er blevet fugleverdenens darlings, advarer en rapport fra DMU nu om, at duehøgen er i yderste fare for at blive udryddet. Og samme rapport slår fast, at den fredede duehøgs værste fjender er fasan-opdrættere og jægere, der opfatter den mesterlige jæger som en konkurrent.

Smuk og menneskesky

Duehøgen er en af den ornitologiske verdens smukkeste rovfugle med sit karakteristiske orange øje og sin perfekt spættede grå-hvide fjerdragt. Men det er meget få mennesker, som får lov at opleve den, for samtidig er duehøgen både en af de mest sky og sjældne rovfugle, vi har i den danske fauna. Og kendskabet til den ene-stående fugl – og hvor meget den er lagt for had i visse kredse – er desværre ikke særlig udbredt.

Dyster statistik fra DMU

Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) har i Faglig Rapport nr. 398/2002, som bygger på 24 års data om duehøgen, dokumenteret, at den voldsomme stigning i den ulovlige forfølgelse af duehøgen har direkte sammenhæng med antallet af fasanudsætningssteder

i Danmark. Rapporten konkluderer derfor: »Den vigtigste begrænsende faktor for duehøgenes populationsudvikling i Danmark er menneskelig bekæmpelse (især i form af ulovlig bekæmpelse på ynglepladserne). For at kunne bevare en naturlig dansk duehøgepopulation er det derfor af afgørende betydning at reducere den ulovlige bekæmpelse af duehøgene på ynglepladserne«. Ulovlig udryddelse af fredede rovfugle er generelt taget til de sidste 10 år – på trods af den bevågenhed, som store prestigefyldte projekter som havørnens og kongeørnens genetablering i Danmark har nydt. I ly af dette kan det næsten se ud som om den ulovlige udryddelse af de mindre rovfuglearter har haft frit spil.

Ørnereservatets kampagne

Duehøgen har hørt til i den danske fauna i årtusinder, men alene i Nordjylland er halvdelen af bestanden væk. Således var her for 30 år siden omkring 70 ynglende par, men i 2002 kun 44 tilbage. Duehøgen lever bl.a. af fasaner, som er et yndet mål for jægerne – og kun oplysning kan afhjælpe den trussel, som den ulovlige forfølgelse udgør. Ørnereservatet tog derfor på baggrund af DMU's rapport omgående initiativ til en oplysningskampagne for at udbrede kendskabet til den sjældne rovfugl. Dette bevirkede bl.a., at Ørnereservatet for første gang i sin snart 25-årige historie præsenterede en duehøg til forevisningerne i 2002, hvor publikum, som det eneste sted i Skandinavien, kunne opleve denne fascinerende rovfugl blive trænet af falkonerer.

Tekst: Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel

Duehøgen Medusa

Ørnereservatets smukke duehøg Pan er 14 år og en fremragende falkonerfugl.

Fakta om duehøgen (Accipiter gentilis):

Størrelse: Individuelt svinger størrelsen betragteligt, men hunnen kan veje op til 1900 gr. og opnå et vingefang på ca. 1 m. Hannen vejer ca. 7-800 gr. og har et vingefang på 80 cm.

Kendetegn: De karakteristiske orange øjne og spættet grå-hvid fjerdragt. Lange ben, korte vinger og lang hale.

Jagtterræn: For at duehøgen kan trives og overleve i et område, er det af altafgørende betydning, at vildtbestanden er varieret og i god stand. Duehøgen jager lige gerne i både skovområder og på åbent land og er god til at udnytte terrænets beskaffenhed for at komme så tæt på byttet som muligt.

Jagtteknik: Duehøgen er en utroligt alsidig og uovertruffen jæger: Dens korte vinger og lange hale er velegnet til at foretage bratte sving imellem træer og krat. Samtidig er den i stand til at accelerere lynhurtigt, og en jagtspurv er sjældent mere end 200 m. Som det også er typisk for de store falke, stiger duehøgen højt til vejrs og kan foretage fantastiske styrtdyk efter et flyvende bytte, hvor det ikke er usædvanligt med en jagtafstand på helt op til 1000 meter. Den eneste chance for redning for byttet vil i dette tilfælde være at stige hurtigt til vejrs for at holde sig over høgen. Duehøge ses også stå helt stille over et bestemt punkt i terrænet, hvor et bytte

har gemt sig – samme teknik, som tårnfalken er kendt for.

Byttedyr: Primært fugle, som duer – heraf navnet. Duehøgen varierer så meget i størrelsen, at arten har gode betingelser for at jage byttedyr over et bredt felt – og generelt er duehøgen i stand til at jage alt, hvad der rører sig, og hvad den har kræfter og magt til at dræbe. Hannen er særlig god til at fange kragefugle, duer og spurvefugle. Hunnen jager alt fra krager og duer til betydeligt større byttedyr som harer, kaniner og unge ræve. Duehøgen er desuden en typisk specialist, som gerne holder sig til at jage et bestemt byttedyr, når den har fået forsmag for det. De ekstremt lange ben er ideelle til at gribe med og kan holde et farligt bytte væk fra kroppen, så den ikke risikerer at blive såret.

Fredning: Duehøgen har været bekæmpet mere ihærdigt end nogen anden rovfugl og omkring 1930 var der kun en restbestand tilbage, fortrinsvist i statsskove. En delvis fredning i 1931 medførte en svag fremgang, men i 1960'erne var der endnu kun ca. 100 par i DK. I 1967 blev duehøgen helårsfredet, men mange bliver stadig skudt illegalt. Således er tilbagegangen i f.eks. Nordjylland markant efter 1990 på grund af ulovlig jagt og forfølgelse.

Kejseren og kunsten at jage med rovfugle – *En pilgrimsrejse til Italien*

Den tysk-romerske Kejser Frederik II var udover en magtfuld hersker i middelalderens Europa også en eminent naturforsker og lidenskabelig falkoner. Han skrev det ornitologiske mesterværk *De Arte Venandi cum Avibus* (Kunsten at jage med rovfugle) – et værk bygget på videnskabelige iagttagelser, som var med til at få den moderne kejser bandlyst af paven. Den håndskrevne original betragtes i dag som en af verdens mest uvurderlige skatte og opbevares i atomsikret boks under Vatikanet. Derfor besluttede Irene og Frank Wenzel sig for at rejse i kejserens fodspor.

*Tekst: Irene Wenzel & Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel & Irene Wenzel*

Alle falkonerers forbillede

I det tidlige forår drog vi på pilgrimsrejse til Italien med det formål at rejse i fodsporene på Kejser Frederik II (1194-1250) via hans forskellige residenser samt at opsøge hans originale værk om »Kunsten at jage med rovfugle«. Kejser Frederik II er det store forbillede for alle falkonerer pga. hans information og det både videnskabelige og kunstneriske storværk om falkonerkunsten. Kejseren var en stor begavelse som talte og skrev 10 forskellige sprog. Men navnlig på det ornitologiske område var han en eminent naturforsker: Han studerede bl.a. fugletrækket indgående og var således den første efter Aristoteles, der beskæftigede sig med fuglenes forunderlige trækruter.

Djenkis Khans falkonermester

Gennem flere krige og ægteskaber samlede kejseren store dele af Europa fra Sicilien og helt op til Danmarks grænser. Han levede og regerede på samme tid som Djenkis Khan, som også var en lidenskabelig falkoner. Djenkis Khan var på grund af en spådom overbevist om, at han skulle blive verdens hersker, og således sendte han bud til Kejser Frederik II for at tilbyde ham et højtstående embede i sit kæmpemæssige rige. Kejseren afslog høfligt, men spurgte om stillingen som overfalkonermester var ledig. – Det var den ikke, for den post bestred Djenkis Khans søn. Og så blev der ikke noget ud af Europas underkastelse af det mægtige asiatiske rige...

De to øverste billeder viser uddrag fra det uvurderlige, håndskrevne mesterværk: *Kunsten at jage med rovfugle*. Til venstre ses kejseren selv flankeret af en falk på blok. Til højre knæler to falkonerer med hætteklædte falke for kejseren.

Baggrundsbilledet:

En af de store oplevelser på rejsen: Castel del Monte i Bari-området, omgivet af små skove og stepper, hvor kejseren har gået på jagt med sine falke. Borgen er et arkitektonisk mesterværk med avancerede matematiske konstruktionsopmålinger, inspireret af arabisk byggekunst. Fra de 8 tårne, hvorfra der er en enestående udsigt mod Adriaterhavet, har kejseren udsat opdrættede falke, hvilket var ganske udsædvanligt på hans tid.

Kejserens slot i Gioria del Colle i nærheden af Bari på Italiens østkyst rummer en imponerende riddersal: Her sidder Frank Wenzel i tronstolen, som er udhugget i sten med falkemotiver.

Bandlyst af paven

På vores pilgrimsrejse oplevede vi to af den tysk-romerske kejsers borge og slotte, hvor han dels havde gået på jagt og dels boet i det østlige Italien ved Adriaterhavet. Her har Frederik II kunnet abstrahere for krige og pavens vrede med sine jagter og naturvidenskabelige studier. Kejseren fandt nemlig disse beskæftigelser langt mere interessante end de korstog til Jerusalem, som Pave Innocens IV påbød ham, og kejseren udsatte korstogene så mange gange, at han til sidst blev bandlyst. I virkeligheden nærrede kejseren stor sympati for araberne og blev endda ven med Sultanen af Jerusalem. På sine rejser i Mellemosten traf kejseren desuden arabiske falkonerer og stiftede her sit første bekendtskab med forskelligt falkonerudstyr som for

eksempel falkehætten, der senere vandt indpas hos europæiske falkonerer – og bruges den dag i dag.

Et valfartssted for beundrere

Frederik II ligger begravet i Palermos Katedral, som stadig er et valfartssted for mange beundrere af den spændende kejser, der på så moderne vis studerede naturvidenskab og kunst. Og hans originale storværk *De Arte Vernandi cum Avibus?* Ja, det fandt vi desværre ikke lejlighed til at studere nærmere, for det sidder Vatikanet på trods af fortidens modvilje i dag tungt på: Værket var nemlig sendt væk på udstilling til vores store ærgrelse. Til gengæld fandt vi på vores pilgrimsrejse endnu flere grunde til at beundre den visionære kejser – og kunsten at flyve med rovfugle.

Falkonerernes dagligdag

Ved forevisningerne møder publikum Ørnereservatets toptrænede rovfugle og engagerede falkonerer på deres rette hjemmebane. Men der ligger hårdt arbejde bag det tilsyneladende legende lette samarbejde. Timevis af træning – hver dag og i al slags vejr – ligger til grund for den tillid, som hersker mellem falkoneren og fuglen, når falke styrtdykker mod falkelokken, og når ørnen borer sin kæmpeklo ind i handsken. En falkoner skal kunne tåle at få øret halvt revet af, og flænger i armen eller rifter er en sikker del af dagligdagen. Det kræver en stor personlighed at hamle op med de karismatiske rovfugle, som ikke lader sig træne af hvem som helst.

Havørnen Neptun er kun 1 år gammel, men han viser efter grundig træning at være en af de meget lovende falkonerfugle på Ørnereservatet.

Falkoner Martin Ramstrup træner med Neptun på trods af den meget stærke vind, der denne dag blæser ind fra Vesterhavet.

Falkehætterne er en vigtig rekvisit, når falke f.eks. skal transporteres eller sidde i venteposition inden jagt, da den beroliger fuglen. De håndsyede falkehætter er små kunstværker i sig selv og har en århundredgammel tradition bag sig.

Martin Ramstrup, 28 år

Falkoner, uddannet på Ørnereservatet

Martin kommer oprindeligt fra Rødovre, men har været vidt omkring i verden – bl.a. med Skoleskibet »Georg Stage« og senere i Handelsflåden. Siden har Martin været beskæftiget med jagt- og skytteerhvervet og har også været ansat som naturvejleder.

Med sin store naturinteresse og fine indsigt i dyrs adfærd har Martin, lige siden han startede som falkonerassistent på Ørnereservatet tilbage i 1996, været et stort aktiv med de bedste forudsætninger for at nå langt med falkoneruddannelsen. Igennem årene har han tilegnet sig fornemme kundskaber i faget og er i dag professionel falkoner med en stor og alsidig erfaring.

Martin debuterede ved forevisningerne for syv år siden og har lige siden mødt stor begejstring hos publikum med sin personlige stil i træningen af falke og ørne.

Louise Kirkelund Bæk, 23 år
Falkonerelev på Ørnereservatet

Louise er opvokset i Bindslev, 13 km fra Ørnereservatet, og har lige siden sin barndom været dybt engageret i dyr. Hun har beskæftiget sig indgående med heste, som hun bl.a. har tilredet.

Efter sin matematiske studentereksamen fra Hjørring Gymnasium begyndte Louise på Aalborg Tekniske Skole, hvor hun har kunnet kombinere en uddannelse som dyrepasser med et 2-årigt praktikforløb som falkonerelev på Ørnereservatet.

Louise begyndte som falkonerelev i april 2002 og har lige fra starten haft et godt tag på rovfuglene. Med sin rolige og kontante væremåde har hun opnået god kontakt med fuglene, og Louise opnåede allerede efter få måneders arbejde med falkene og ørnene fine resultater med flyvetræningen.

Ved forevisningerne kan publikum nyde Louises talentfulde samarbejde med bl.a. vandrefalken "Højdeflyveren" og havørnen "Vikna".

Falkonermester Frank Wenzel, her med kongeørnen Bajanka, har trænet hundredvis af ørne, falke og høge. Gennem årene har han desuden instrueret mere end 50 elever, kursister og gæstefalkonerer i kunsten af flyve med rovfugle.

TV2/Vejret

Da kongeørnen blev vejrhane...

I sommeren 2002 rullede TV2's store OB-vogne ind på forevisningspladsen ved Ørnereservatet, hvor de parkerede i tre dage. Der skulle timevis af optagelser, tålmodige børnestatister, flere falkoner, kongeørne, havørne og tonsvis af teknisk udstyr til, før der var nok materiale til TV2/Vejrets små film, der i efteråret 2002 rullede over danskernes tv-skærme 12 gange dagligt.

Måske husker du de stemningsmættede billeder af en pige og en dreng, der løber mellem lyngklædte bakker, mens de breder armene ud som ørnevinger. Den mystiske falkoner, der dukker op med sin vagtsomme kongeørn på handsken. Eller havørnen, der breder sit enorme vingefang på knapt tre meter ud, idet den lægger an til landing. Disse filmscener er optaget på Ørnereservatets 77 tdr. land store naturområde, og hovedrollerne blev spillet af to børnemodeller samt Frank Wenzel, hans rutinerede kongeørn Rhina og Ørnereservatets største havørn, Freja.

Selvom filmklippene giver indtryk af

fredfyldt harmoni mellem mennesket og naturen, var det teknikken og hektisk aktivitet, der prægede optagelserne. De fredede klitlandskaber på Ørnereservatet er ikke egnet til tung trafik, så for at fragte tv-holdets enorme udstyr ud i de rette omgivelser, måtte det om-læsses fra TV2's store lastbiler til Ørnereservatets terrængående Chevrolet Tahoe, som uden problemer forcerer det vilde naturområde. Tv-holdet talte 10 personer, som skulle bruge avancerede teltkoparmer, kraner og flere kameraer for at få de helt rette panoramaer og vinkler. Falkonerassistenter transportererede i rutefart rovfugle til og fra "filmstudiet" og sørgede for, at fuglene hele tiden havde optimale forhold.

Helt samme hensyn blev der ikke taget til Frank Wenzel og de to børnestatister, som i tre dage blev instrueret op og ned ad klitterne og frem og tilbage i terrænet foran de snurrende kameraer, før alle var tilfredse og filmene i kassen.

Resultatet af alle anstrengelserne kunne nydes før og efter hver af TV2/Vejrets 12 daglige udsendelser i efteråret 2002. Men du kan stadig nå at se samtlige filmklip på Ørnereservatets hjemmeside: eagleworld.dk under "Sidste Nyt"

Tekst: Karin Sørensen
Foto: TV2 & Peter Wenzel

Ørnereservatet i andre medier:

MORGENAVISEN Jyllands-Posten søn. d. 1.4.2001 i sektionen Indblik, citat fra artiklen "Jæger på vingerne" – Frank Wenzel om kongeørnen Bajanka: "Hun kan finde på at komme susende med 200 kilometer i timen og lande på handsken. Hun stoler meget på sine evner som flyver, men jeg kan ikke lade være med at tænke på, at hvis hun lander 10 cm forkert, kan hun få min strube op på få sekunder".

POLITIKEN søn. d. 6.10.2002, citat fra artiklen "Luft under vingerne" – Frank Wenzel om rovfugle og mennesker: "Det er samspelet mellem det frie dyr og mennesket. Det er der dimensionen ligger – det universelle – og det er baggrunden for, at forskellige indianerhøvdinger er kommet til reservatet. De har beskæftiget sig med ørne på det spirituelle plan, som betyder meget for deres daglige liv".

Børn og rovfugle – en særlig kontakt

I snart 25 år har Ørnereservatets fornemmeste formål været at formidle forståelse og respekt for de truede rovfugle gennem viden og oplysning. Ved forevisningerne har særligt børn altid mødt denne oplysning uden fordomme og er kommet helt tæt på de ellers så menneskesky fugle. Den særlige kontakt mellem børn og rovfugle er helt

naturlig – og desuden en af de bedste garantier for at sikre rovfuglene i fremtiden. Og gennem tre generationer har Ørnereservatets bedste ambassadører for menneskets fredelige sameksistens med rovfuglene været familien Wenzels egne børn og børnebørn, der er opvokset med rovfuglene som en naturlig del af livet.

Tekst & foto: Karin Sørensen, Frank Wenzel & Peter Wenzel

Nedenfor viser Frank Wenzel en falk til børnene under en specialforevisning – og der er gensidig begejstring for nærkontakten hos både fuglen og børnene.

Ørnereservatets jagtfalk Sultana er særligt glad for de små gæster – og hun har en forkærlighed for at pille i deres sko!

Edith Wenzel fik allerede sin egen tårnfalk som 5-årig. Edith driver i dag Fredensborg Falkoner-gård sammen med sin mand Finn Hansen.

Tredie generation på Ørnereservatet, Clara Wenzel på 4 år, lærer at holde en vandrefalk på handske.

Claras far, Jacob Wenzel, blev som 6-årig gode venner med havørnen Jette, som hans far reddede fra et område i Norge, hvor hendes skovområde blev ryddet. Jette er her blot en unge på 4 måneder, men i dag er hun stammoder til alle Ørnereservatets havørne.

International anerkendelse til eagleworld.dk

- Sidste nyt
- Forevisninger
- Program
- Rovfugleprofiler
- Historie
- Ørnebogen
- Links
- Gæstebog

To internationale priser til eagleworld.dk konsoliderer Ørnereservatets hjemmeside som en anerkendt og seriøs informationsportal for skoler og universiteter såvel som fagfolk og private verden over. Denne anerkendelse er ikke mindst baseret på sidens omfangsrige foto- og videoarkiv med unikke rovfuglescener, som ikke findes andre steder på internettet.

Live-scener fra en ørnerede

Der findes nu så mange unikke fotos af falke og ørne på Ørnereservatets hjemmeside, at eagleworld.dk er blandt de absolut eneste steder på nettet, der kan præsentere minutiøse skarpe fotos af klækningscener samt video fra havørnereder og kongeørnereder – foruden et omfattende nyhedsarkiv og udførlige oplysninger om historien og kulturen bag falkoneri. For dette arbejde fik eagleworld.dk udmærkelser fra Studyweb i 2001 og fra Association of IT and Professionals i 2002.

Arkivet bliver for hver dag større og større og indeholder bl.a. videoklip fra et webcam, som vha. en bærbar computer er forbundet med nettet over 500 m. fra de faste installationer. Dette webcam har f.eks. bevirket, at alle har kunnet logge sig ind på eagleworld.dk og følge live-scener fra en havørnerede, hvor man hver dag ved middagstid kunne se ungen blive fodret af sin mor. Der er desuden en lang række filmklip, som hele tiden bliver suppleret med nye. Senest kan samtlige klip fra TV2/Vejret genses og downloades på eagleworld.dk (jvf. artikel s. 20).

Endnu mere kræs fremover

Senest har vi installeret 2 Mbit bredbånd på Ørnereservatet, og de næste projekter på eagleworld.dk er flere oplysningsfilm om rovfugle samt bredbåndsbaserede webcams på udvalgte reder og ynglesteder til glæde for alle naturinteresserede. Også et nyt internationalt design og databasesystem, som vil gøre det nemmere for gæster på eagleworld.dk at logge sig ind og følge med i udvalgte nyheder, fotoarkiver samt filmarkiver, er under udarbejdelse.

For at give særligt engagerede gæster en ekstra mulighed for at høre om de seneste nyheder fra Ørnereservatet – og hvad der sker i verden med rovfugle og falkonerer – har vi oprettet et e-mail nyhedsbrev, som er blevet meget populært med flere hundrede medlemmer. Nyhedsbrevet har i de seneste par år udviklet sig i en mere professionel retning, hvor både indhold og udseende henvender sig internationalt. Ørnereservatet har desuden købt en lang række www-domæner – dvs. ikke bare eagleworld.dk, men eksempelvis også falkoneri.dk, jagtfalk.dk og senest www.ørnereservatet.com med "ø".

Vind fribilletter til Ørnereservatet

Hvis du har taget et godt digitalt foto af en rovfugl til en forevisning på Ørnereservatet, kan du sende det til os. Vi udlodder to fribilletter til det bedste, som desuden bliver vist på websiden. Konkurrencen er åben hele året. Vi håber for fremtiden at kunne byde på endnu flere nye, interessante tiltag på vores webside, der vil gå hånd i hånd med, hvad brugerne efterspørger. Til dette omfangsrige projekt er vi desuden altid åbne over for forslag til design og ideer til hjemmesidens udvikling. Send fotos til konkurrencen samt ideer til adressen: eagle@it.dk

*Tekst: Peter Wenzel & Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel*

Webcam – live fra en ørnerede.

Nyhedsbrevet sendes jævnligt til hundredvis af tilmeldte.

Webmaster Peter Wenzel med vandrefalken Elisabeth.

Portræt af en ildsjæl

Det stod skrevet i stjernerne, at Edith Wenzel skulle vie sit liv til rovfuglene. Alligevel gik hun den akademiske omvej, før hun fuldførte sin livsdrøm og skabte Falkonergården i Fredensborg, som er ramme om kulturformidling, forevisninger og kursusvirksomhed.

Med en opvækst blandt ørne, falke, heste og hunde er det måske ikke mærkeligt, at Edith Wenzel altid har haft et særligt forhold til dyr. Hendes mentor og lærermester er hendes far, Frank Wenzel, og fra ham arvede hun fra fødslen en særlig intuition og "rovfuglesjæl", som kun er forundt få mennesker. Og endnu færre er det forundt at få de optimale rammer til at udvikle dette særlige talent. Det fik Edith Wenzel gennem sin barndom, hvor hun, fra hun var helt lille, gik i hælene på sin far og tumlede de største rovfugle og stærkeste heste.

Edith Wenzel blev også som ganske ung fortrolig med de bonede gulve i falkonerverdenen. Sammen med sin far overrakte hun f.eks. i 1979 personligt en falk til Saudi Arabiens Kong Khaled, som havde påskønnet familiens indsats på rovfugleområdet med en stor donation.

Havørnen Nøkke lægger an til landing på Edith Wenzels handske.

Alligevel kræver det en særlig ildsjæl at gøre sin lidenskab til sit levebrød, og Edith Wenzel har da også givet "det almindelige liv" en chance: Hun uddannede sig i 1987 til korrespondent. Men samme år giftede hun sig med søofficeren Finn Hansen, som delte hendes kærlighed til friluftsliv og dyr. Og i 1988 købte parret en 125 år gammel trelænget stråetækt idyl i Fredensborg i Nordsjælland, som blev nænsomt restaureret efter fyraften – og startskuddet til Fredensborg Falkonergård var gået.

I dag er Edith Wenzel fuldtids falkoner. Hun har udover sine egne faste forevisninger og kursusarrangementer tilknytning til Æbelholt Klosteruin og Esrum Kloster, hvor hun bidrager med at levendegøre den århundredgamle falkonerkunst, som er en naturlig del af disse lokaliteters historie. Hun har skrevet bogen »Kunsten at jage med rovfugle« (1996). Og på Falkonergården har hun skabt en oase for masser af dyr: Steppeørn, vandrefalke, sakerfalke, islandske heste, skotsk højlandskvæg foruden høns og hunde.

Tekst: Karin Sørensen

Foto: Finn Hansen & Frank Wenzel

Under en forevisning på Falkonergården med en rødhalet musvåge.

ÅBNINGSTIDER:

April og maj:	Søndage samt påskelørdag, påskedag og 2. påskedag	kl.14
Juni:	Lørdage og søndage	kl.14
	2. pinsedag	kl.14
Juli:	Onsdage	kl.10 og 17
	Torsdage	kl.10
	Lørdage og søndage	kl.17
August:	Onsdage, lørdage og søndage	kl.17
September		
og oktober:	Lørdage og søndage	kl.14
Alle dage:	i skolernes efterårsferie	kl.14

Fredensborg Falkonergård – Vilde oplevelser i luften

På Falkonergården kan du opleve den ældgamle falkonerkultur i levende live, se træningen af verdens smukkeste falkonerfugle og lære om deres liv, flyve- og jagtteknik. Forevisningen varer ca. 1 time og ledsages af en spændende og lærerig orientering samt mulighed for at opleve udstillingslokalerne med unikke fotos og effekter.

www.falkonergaarden.dk • tlf. 48 48 25 83

Frejas 24 timer

Ørnereservatets største havørn forsvandt sporløst en sommerdag under kl. 17-forevisningen. Men med enestående præcision dukkede hun op i skyerne over forevisningspladsen 24 timer senere – klar til som sædvanlig at vise sine flyvefærdigheder under kl. 17-forevisningen og sørge for, at ingen gæster gik skuffede hjem.

Det var en forevisning, som så mange andre den sommer: Fyldt med spontane indslag – og helt på rovfuglenes præmisser. Derfor overraskede det heller ingen af falkonererne, da Ørnereservatets unge havørn Freja pludselig steg meget højt op på den blå sommerhimmel. Til gengæld fik publikum en ekstra havørn at se i

programmet, for hen over forevisningspladsen fløj nu også en vild havørnehun på ca. 2 år. Forevisningen blev til en lille opvisning i magtdemonstration: Freja gik op i mere end 1000 meters højde sammen med den vilde artsfælle – og forsvandt sporløst i skyerne.

Freja nød sin frihed, så Ørnereservatet måtte slutte dagens program med en ørn i felten og håb om, at Freja selv kunne finde tilbage, for hun kunne let være fløjet til Sverige...

Den efterfølgende dag til kl. 17-forevisningen stod Frank Wenzel netop og fortalte publikum om Frejas forsvinden og beklagede, at de ikke ville få Ørnereservatets stolthed at se denne gang, da hun pludselig dukkede frem over forevisningspladsen, tog bestik af situationen og landede smukt i Ørne-træet, mens 600 publikummer holdt vejret.

Og Frank Wenzel kunne blot ånde lettet op og konstatere, at Freja er en ørn til showbiz.

Besøg Frejas hjemmeside:
www.eagleworld.dk/havbaby2001.htm

Tekst: Karin Sørensen
Foto: Frank Wenzel & Peter Wenzel

Freja blev udklækket på Ørnereservatet d. 19.5. 2001.

Der gemmer sig et vingefang på 2,5 m. i denne lille dun-bald.

Et falkeblik hører også til hos en stolt havørneprofil.

Frank og Freja har en særlig samhørighed.